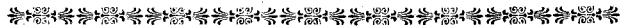
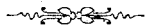

Con ella demostró su inventor la necesidad del aire para la vida, para la combustión, para la propagación del sonido, etc., y la enorme presión que ejerce la atmósfera, demostrada por sus *hemisferios de Magdeburgo* señalaron el camino que sirvió para utilizar la fuerza del vapor, causa del progreso industrial en el siglo pasado.

A. Espí.

CULTURA ESPANYOLA

A molts estranyará tal volta l' epigraph d' aquestes ratllas. ¿N' hi ha de cultura á Espanya, se 'm dirá? Podrá havernhi, més, á la veritat, un no sap ahont dirigir-se per trovar-la.

Y respecte d' aquet punt, no faig cap excepció á favor de Catalunya, puig crech que, en quant á cultura,—y entenguis que prenh la paraula *cultura* en lo sentit mes estricte, com synónima de la *politesse* dels francesos—estém si fa ó no fa, á n' al mateix nivell que 'ls de l' altre part del Ebró. Podrém en industria, comers y fins en agricultura anar molt més endevant que 'l resto d' Espanya, mes aquest avens, per desgracia, no passa d' aquí.

Y els fets ho demostran diariament.

Comensant per lo respecte degut á l' autoritat: ¿creyeu que existeix entre nosaltres? No os ho penseu pas. Passeu per un carrer qualsevol de Barcelona, y sentireu sempre disputas entre municipals y particulars, volguent los primers fer complir las ordenansas qu' els altres tractan de burlar. La publich intervé: ¿será, tal volta, per protegir á n' al municipal? Jo no ho he vist may, ans be he observat que, fins tractanse de perseguir á un lladre, la gent se posa á favor d' aquet, principalment si és una criatura el perseguit.

A Barcelona—y no tenim tampoch necessitat d' anar tan lluny—á Granollers mateix un llacer voldrá agafar un gos per no portar morrió. No tingueu cuydado de que quelcom l' ajudi en sa missió previsorá; per lo contrari, tothom fará 'l possible perque 'ls gossos se li escapin. Y aquet mateix publich no 's recorda de que 'ls diaris ne van plens de cassos d' hidrofobia y lo pobre qu' ha rebut, tot aixó te per agrahir á nostra pública cultura.

Si no hi ha respecte per lo principi d' autoritat ¿lo tenim per els particulars? De cap manera. Pera provarho, vos citaré lo següent cas. No fa molt temps passaban per un carrer d' aquesta vila dos frares francesos á n'

als que molts noys—y altres que no ho eran—apedregaren. Ara be; segons confessió d' ells mateixos, á Fransa, d' ahont sigueren expulsats, may varen sentir-se obecte de la mes petita injuria per part del publich, y aixó qu' es tracta d' un pays, qual govern es eminentment anticlerical, que veurá tal volta ab gust, accions com la que vos he contat. ¿Diu molt, aixó, en pro de la nostra educació?

Passará per un carrer un ciclista, cuydant molt d' atropellar á ningú. Malgrat aixó la quitxalla s' entretindrà apedregantlo. ¿Qué pensareu dels pares d' aquestas criaturas que de tal modo las educan, puig que semblants actes son fets á sa presència, sense la mes mínima protesta per part d' ells, que ans be ho consideran com una gracia dels seus fills?

Mes no solzament notareu aquesta falta de cultura y respecte al proxim en cosas grans, sino que també se deixa veure, y encara mes en nimietats, sobretot si ho compareu ab lo modo d' obrar á l' estranger.

Visitant la Bélgica, no fa gayres anys, junt ab tres amichs, una de las cosas que mes poderosamente cridaren nostra atenció fou veure lo poch soroll que se sentia en els cafés y restaurants, encara que estiguessin plens de gent. Sempre que hi anarem, poguerem observar que tothom procuraba no aixecar gayre la veu, á fi de no molestar á n' als que ocupaban las demes taulas. Aixó ens obligá á imitarlos, tota vegada que forem obecte de la extranyesa de tothom el primer cop qu' ens hi trovarem, per ignorar tan bona costum, y aixó que no cridárem molt.

Aquí passa tot al revés, y en aquest temps en que á la nit, tots els concurrents dels cafés ocupan las taulas dels patis ó jardins, per causa de la calor, sentireu uns crits que sembla talment que s' estiguin barallant, y qui mes fort crida y mes bons pulmons té, es qui s' emporta sempre la rahó, encara que no la tingui, sense preocuparse de que ab sos crits molesta, no solzament á n' als que portan conversació apart en altres taulas, si que també á n' als que tenen la desgracia de viure en lo vehinat, puig eixos crits aixordorosos á tothom impideixen de dormir.

Aquets cridaners, politichs de café, afirmarán que Espanya es un pays atrassat y que 'l govern té la culpa de lo malament que anem. Pero á n' ells s' als hi pot dir lo que deya un fillosop de l' antigüetat «que cada poble té l' govern que 's mereix». D' una nació que no sap fer us de sa llibertat, sense abusarne, essent aixís que la llibertat de cadascú existeix junt ab lo dret que tenen els demés de no ser perjudicats per l' us—que en aquest cas será un abús—que 's fassi de la mateixa; d'